

4.5.2009

81/304/2009

Uudenmaan ympäristökeskus
PL 36
00521 Helsinki

Viite: Lausuntopyyntöne 6.3.2009, UUS-2006-R-32-531

Asia: Ympäristövaikutusten arviointiselostus koskien Nord Stream AG:n hanketta rakentaa Venäjän ja Saksan välille kaksi merenalaista maakaasuputkea

Uudenmaan ympäristökeskus on pyytänyt Museovirastolta lausuntoa Venäjän ja Saksan välille suunnitellun merenalaisen kaasuputkihankkeen YVA-selostuksesta Suomen talousvyöhykkeellä sekä Espoon sopimuksen mukaisesta raportista. Museovirasto arvioi sitä, miten vedenalainen kulttuuriperintö on huomioitu asiakirjoissa.

Ympäristövaikutusten arviointi Suomen talousvyöhykkeellä

Museovirasto antoi kaasuputkihankkeen YVA-ohjelmasta 19.1.2007 Uudenmaan ympäristökeskukselle lausunnon (374/304/2006), jossa todettiin, että hankkeella voi olla vaikutusta vedenalaiseen kulttuuriperintöön ja näitä vaikutuksia tulisi selvittää siitä huolimatta, että muinaismuistolakia (295/63) ei sovelleta Suomen talousvyöhykkeellä. Museovirasto esitti, että hankkeeseen sisältyvää merenpohjaa inventoidaan mahdollisten kulttuuriperintökohteiden kartoittamiseksi ja että hankkeeseen palkataan arkeologi raportimaan inventoinnin tuloksista. Museoviraston meriarkeologian yksikkö on neuvotellut uselta kertoja hankkeen edustajien kanssa vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioidmisesta (vlsi kokousta 9.2.2007 - 7.4.2009 välillä). Museoviraston esityksen mukaisesti Nord Stream AG:n varoilla on palkattu arkeologi, joka teki 2008 aikana arkeologisen raportin niistä kulttuuriperintökohteista, jotka sijaitsevat kaasuputken ns. asennuskäytävässä. Vuoden 2009 aikana arkeologi tekee raportin kulttuuriperintökohteista ns. ankkurointikäytävässä.

Prosessin aikana vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelun keinoiksi hankkeen yhteydessä ovat kiteytyneet seuraavat toimet. Vedenalaiskohteet kartoitetaan sekä putkien asennuskäytävän että ankkurointikäytävän alueella. Arkeologi arvioi havaitut kohteet ja tunnistaa kulttuuriperintökohteet. Kulttuuriperintökohteita vältetään hankkeen aikana. Niiden kulttuuriperintökohteiden kohdalle, jotka ovat 50 metriä lähempänä putkea, tehdään erityinen kohteita turvaava asennussuunnitelma rakennusvaiheen ajaksi. Museoviraston ehdottamia kohteita dokumentoidaan arkeologisesti. Ankkurointikäytävässä sijaitsevien kulttuuriperintökohteiden suojelemiseksi laaditaan ankkurointisuunnitelmat, joissa kohteet on suojattu ns. turva-alueilla. Rakennusvaiheen aikaisten mahdollisten yllätyslöytöjen varalta tehdään toimintasuunnitelma ja rakennusvaiheen jälkeen tlettyjä kulttuuriperintökohteita monitoroidaan sen tarkistamiseksi, onko rakennustyö vahingoittanut niitä.

Edellä mainitut suojelutoimet on tuotu esin YVA-selostuksessa. Alnoastaan putkea 50 metriä lähempänä olevien kulttuuriperintökohteiden tarkempaa arkeologista dokumentointia ei suoraan mainita. Arkeologisesta dokumentoinnista, joka käytännössä tulee koskemaan vain yhtä kohdetta, on kuitenkin keskusteltu meriarkeologian yksikön ja Nord Stream AG:n välisissä neuvotteluissa ja hankkeen edustajat ovat suhtautuneet asiaan myönteisesti.

Vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelun kannalta reittivaihtoehdot 1 ja 2 ovat yhdenvertaisia. Alavaihtoehdon 1a/2a osalta todetaan YVA-selostuksessa asiallisesti (suomenkielinen teksti s. 566), että reitin mahdollisia kulttuuriperintökohteita ei ole vielä arvioitu, mutta alue tutkitaan ennen rakennustöiden alkua.

Museovirasto katsoo, että vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta nykytilan kuvaus ja samoin

hankkeen vaikutukset on esitetty YVA-selostuksessa asiallisesti. Koska myös ne selostuksessa esitetyt toimet, joita tehdään haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi, ovat Museoviraston mielestä asiallisia, ei virastolla pääsääntöisesti ole huomautettavaa YVA-selostuksesta. Pienempänä huomiona esitettäkään kuitenkin, että kappaleen 15.2.7 Seurantaohjelman yhteenveto taulukkoon 15.1 tulisi lisätä maininta myös rakennusvaiheen jälkeisestä seurannasta. Tervetullut olisi myös tieto putkien päiden yhdistämiseen käytettävän hitsausmoduulin vaatimasta merenpohjan alasta ja mahdollisesta siihen liittyvästä ankkurointitoiminnasta, jotta tiedettäisiin kulttuuriperinnön suojelutoimien kattavan tämänkin toimenpiteen.

Erityisen myöntäenäsä asiana vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelun kannalta Museovirasto haluaa mainita sen, että YVA-selostuksen mukaan Nord Stream AG aikoo käyttää putkien laskutyössä Suomen talousvyöhykkeellä Itärajalta Hankoniemen kohdalle asti (väli KP 0 - 300) dynaamisesti asemoitavaa putkenlaskualusta, jota ei tarvitse ankkuroida.

Espon sopimuksen mukaiset arviointiasiakirjat

Espon sopimuksen mukaisiin asiakirjoihin sisältyy merellisistä kulttuuriperintökohteista ns. avaintehtäväraportti, joka keskittyy vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimiseen. Tässä raportissa esitellään tehtyjä merenpohjan kartoituksia, asennuskäytävältä löytyneitä vedenalaiskohteita kunkin maan osalta, hankkeen vaikutuksia vedenalaiseen kulttuuriperintöön sekä lievennystoimia. Raportissa todetaan myös, että ankkurointikäytävän ainelstot ovat kulttuuriperinnön osalta viranomaisten arvioitavina 2009 aikana. Museovirastolla ei ole huomautettavaa Espon sopimuksen mukaisista arviointiasiakirjoista.

Osastonjohtaja Marianne Schauman-Lönnqvist

Yli-Intendentti Maija Matikka